

 Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)

(/)
HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

 (/) > **Diverse** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> **Bøger** (<https://www.historie-online.dk/boger>) > **Anmeldelser** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> **Hvad hjertet begærer**

 ← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/fiskernes-oproer>)

Hvad hjertet begærer

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 304

Del artikel:

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.>

u=<https://www.historie->

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/diverse-84/hvad-hjertet-

be gaerer)

(<https://twitter.com/home?>

status=. Aktiviteten kan ses

på <https://www.historie->

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/diverse-84/hvad-hjertet-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/hvad-hjertet-)

beøger) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

[mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-)

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/diverse-84/hvad-hjertet-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/hvad-hjertet-)

[beøger&title=\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/hvad-hjertet-beøger&title=)

Karin Cohr Lützen

Hvad hjertet begærer. Kvinders kærlighed til kvinder i 200 år

Gyldendal, 384 sider. 349,95 kr.

Bogen udkommer 31. maj 2024

Af Ning de Coninck-Smith

Da Karin Lützen høfligt spurgte mig, om jeg ville anmelde hendes nyudgivelse af *Hvad hjertet begærer til historie online*, var min umiddelbare reaktion: Gys, det kan jeg da ikke: Karins og mine akademiske og private veje har krydset mange gange, siden vi begge var unge i 1970'erne, og jeg har hørt om hendes arbejde med at omarbejde bogen *Hvad hjertet begærer*, der udkom første gang i 1986. Men så tænkte jeg, at fagmiljøet omkring historie og omegn er lille, mange kender hinanden og har en mening om hinandens forskning; jeg har selv på det seneste undersøgt to kvinders kærlighed til academia og hinanden, og jeg har læst flere af Karins bøger, inklusiv den første udgave af denne, med stor interesse og udbytte – og hvem kan stå for smiger? Så, efter først at have sagt nej, tog det ikke mange minutter, før jeg vendte tilbage og sagde jeg ja. Det har jeg ikke fortrudt, for læsningen af den nye udgave af *Hvad hjertet begærer* var dels en anden oplevelse, end jeg huskede den gamle bog, dels satte det nogle tanker i gang, som andre end mig selv måske kan få glæde af.

Bogen handler, som undertitlen også siger, om kvinders kærlighed til kvinder igennem 200 år. Alting har en begyndelse og sådan også her, nemlig da engelske Anne Lister i 1806 besluttede sig for at skrive dagbog og fortsatte med at gøre det indtil hendes død i 1840. Dele af dagbøgerne, der beskriver hendes sjælelige og fysiske forhold til andre kvinder, skrev hun i kodesprog. Bøgerne gemte hun bag et panel på det herresæde, hvor hun boede, og de blev først fundet mange år efter hendes død, gemt væk igen og udgivet i 1988. I 1834 'giftede' Lister sig med Ann Walker og de to kvinder levede sammen. Kærlighedspagten, som de indgik, anses i dag for det første lesbiske bryllup. Det var imidlertid andre kvinder, der boede sammen med andre kvinder, både før og efter – og i visse kredse, særligt blandt lærerinder var det en accepteret boform, der også kunne omfatte adopterede eller plejebørn. Ingen synes at føle skam eller have behov for undskyldninger og

bortforklaringer. Det ændrede sig imidlertid, da psykiatrien i slutningen af 1800-tallet fik øje på "den kontrære seksuelle kvinde", der ikke bare var tiltrukket af andre kvinder, men også forførte dem på den mest udspekulerede vis under venindeskabets dække eller som skolepigesværmerier. Kvinderne gik ind i skabet, og kærlighedsromaner af den blødt pornografiske slags, som *Ensomhedens brønd* fra 1928 af den engelske forfatter Radclyffe Hall, eller dens danske modstykke, *Agnete Holks Et Vildskud* fra 1941, blev deres bibler. Her blev der sat ord på deres følelser, men kvinderne fik aldrig hinanden i enden. Forlagene krævede heteroseksuelle slutninger.

Karin Lützen tegner udviklingen videre op i mellemkrigsårene med klublivet i Paris, Berlin og New York, som vigtige arenaer, hvor kvinder eksperimenterede med identitet og seksualitet, hvor butchen udlevede sin kvindelige maskulinitet og gik på jagt efter sin femme, der efterfølgende faldt om i hendes arme. Mange stemmer kommer til orde, og det går ikke stille af sig. Ikke mindst de dramaer, som udspillede sig mellem forfatter og society kvinden Vita Sackwill-West og hendes to elskerinder Violet Keppel Trefusis og forfatterinden Virginia Wolff i midten af 1920'erne giver et intimt indblik i et både privilegeret, og seksuelt eksperimenterende miljø. Forholdet til Sackwill-West inspirerede Virginia Wolff til at skrive romanen om Orlando, der skifter køn igennem århundreder. Bogen udkom i 1928.

Lützens fortælling bevæger sig videre op igennem den kolde krigs homofobiske år, hvor markedet for pulp fiction – eller billigbøger med erotisk toning – nærmest eksploderede på en baggrund, hvor de to Kinsey rapporter om mænd og kvinders seksualitet bl.a. viste, at seksuelle relationer mellem to af samme køn var langt mindre usædvanlige end man måske skulle tro. I Danmark strammedes lovgivningen vedr. sædelighed, markeret med vedtagelsen af den såkaldte Grimme lov i 1961, der kriminaliserede forhold med såkaldte trækkerdreng under 21 år. Loven blev ophævet i 1965.

Videre til 1960'ernes og 1970'ernes ungdoms- og kvindebevægelser, og starten på Lesbisk bevægelse i begyndelsen af 1970'erne, ø lejre, de evige diskussioner om parolerne til 8. marts arrangementerne, for var kvindekamp primært en klasse-, kvinde- eller en kønskamp? Og hvad med pornografien? Var den undertrykkende eller frigørende? I romanerne fik kvinderne nu hinanden til sidst, og som Karin Lützen skriver "I de år var der ikke det initiativ med forstavelen kvinde, der ikke blev iværksat af feminister. Det var, som om tusindvis af kvinder verden over havde sovet i 100 år, og nu som Tornerose og Snevide var blevet vakt til live, ikke af prinsens kys, men af søsterskab og feminisme." (299) Tiderne var unægtelig skiftet. Med FN, velfærdsstaten og forbundet af 1948's mellemkomst kom homoseksuelles rettigheder på den politiske dagsorden med nedsættelsen af Kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet i 1985, som bl.a. foreslog registreret partnerskab, der blev en realitet i 1989. I 2012 blev denne mulighed til vielse til ægteskab på rådhus eller i kirke. I de følgende år fik lesbiske og enlige kvinder ret til gratis fertilitetsbehandling efter de samme regler, som kvinder i heteroseksuelle forhold. Regnbuefamilien havde indfundet sig blandt mange andre familiefomer, af Danmark statistik opgjort til 37. Det flugter helt med den gennemgående pointe i Karin Lützens tour de force gennem kvindekærlighedens historie, nemlig at der er mange forskellige måder at elske en anden kvinde eller flere kvinder på.

I et afsluttende kapitel beskriver Karin Lützen sin egen vej ind i lesbisk historieskrivning fra kønspolitisk aktivist til reflekterende forsker, der er sig sine virkemidler og begreber bevidst. En proces, som mange i hendes generation vil nikke genkendende og anerkendende til, for var der noget, der var med til at rykke historiefaget fra politik og store mænd i retning af det social- og kulturhistoriske, så var det 1970'ernes politiske aktivisme. Jeg savner dog en mere indgående teoretisk og metodisk refleksion over, hvordan lesbisk historie bliver til, hvilke kilder kan være relevante, og hvordan kommer man hemmeligheder og skam til livs. Det er der skrevet en del om i de senere år og bl.a. også om vigtigheden af at have dette perspektiv for øje, når der indsamles arkivalier for eftertiden. Ligeledes ville refleksioner over forskelle og ligheder mellem udviklingen i de globale metropoler og København/Danmark have været interessant at få trukket op. Romanen *The Well of Loneliness* blev oversat til dansk året efter den engelske udgivelse fra 1928 og er siden udkommet i flere efterfølgende oplag. Kate Millet's bog om *Sexual Politics* fra 1970, kunne allerede året efter læses på dansk. Var disse hurtige oversættelser – og formentlig mange flere – et udtryk for, at der var en særlig dansk opmærksomhed på, hvad der rørte sig ude i dens store verden, - måske mest i USA og UK - og hvis ja, hvordan blev den viden fortolket og formidlet og transporteret ind i en dansk sammenhæng?

Da *Hvad hjertet begærer* udkom første gang i 1986 var det et politisk manifest i lyset af nedsættelsen af Homo-kommissionen og med kvinde- og lesbisk bevægelse i frisk erindring. Den nye udgivelse har stadig karakter af et manifest, ikke politisk, men snarere et kultur- og socialhistorisk. For i en tid, hvor føleleshistorie står højt på den historiefaglige dagsorden, kan Lützens bog læses som et bud på, hvordan ikke bare følelser, men også begær kan skrives ind i historien med dagbogsoptegnelser, romaner og enkelte interviews som de centrale kilder. Det kan naturligvis aldrig blive repræsentativt i klassisk statistisk forstand, men de mange kunstnere og velhavende kvinder, som kommer til orde, - og hvoraf kun de færreste har en forbindelse til danske forhold - repræsenterer en viden, som det kan være vanskeligt at hente andre steder. Fortielser, skam og forargelse, underbygget af lægevidenskabelige udsagn om kobling af fx frigiditet og lesbianisme – så sent som i 1970'erne - har givetvis fået mange kvinder til at holde deres kærlighed for sig selv. I en tid, hvor LGBT+ personer fortsat oplever had og forfølgelser i landene omkring os, er Karin Lützens

bog en velanbragt reminder om, at sådan har det ikke bare altid været, men også om, at der har været generationer af kvinder, der har valgt kærligheden til en anden kvinde, uanset hvad deres omgivelser måtte mene. Set i det lys er, Hvad hjertet begærer forsat et politisk manifest.

[Historie-online.dk, den 31. maj 2024]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/fiskernes-oproer>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

50 IDEER DER ÆNDREDE VERDEN

(<https://www.historie-online.dk/boger/50-ideer-der-aendrede-verden>)

FORSVAR FOR NATIONEN

(<https://www.historie-online.dk/boger/forsvar-for-nationen>)

DANSK NATURVIDENSKABS HISTORIE 1 - 4

[online.dk/boger/dansk-naturvidenskabs-historie-1-4](https://www.historie-online.dk/boger/dansk-naturvidenskabs-historie-1-4))

Repr. møde i DHF

Dansk Historisk fællesråd holder repræsentantskabsmøde 28. august 2024

(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/rpraesentantsskabsmoede>) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/rpraesentantsskabsmoede>)

Sommeren på Holmegaard Værk

Holmegaard Værk har massevis af aktiviteter på programmet hele sommeren.

[online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/sommeren-paa-homegaard-vaerk](https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/sommeren-paa-homegaard-vaerk)) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/sommeren-paa-homegaard-vaerk>)